

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'ndeki Eğitim Öğrenciler Tarafından Değerlendirilmesi

EVALUATION OF THE EDUCATION IN ERCIYES UNIVERSITY
BY THE STUDENTS OF THE MEDICAL FACULTY

M. Mümtaz Mazıcıoğlu¹, Melis Naçar², Cevat Yazıcı³, Osman Günay⁴

Özet

Amaç: Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesinde 20 yıldır yürütülen sistem temelli entegre eğitimin intern doktorlar tarafından değerlendirilmesi amaçlandı.

Yöntem: Son sınıf öğrencilerinden 181'ine eğitim sistemi, eğitimcilerin yeterliliği, tıba karşı duydukları ilgi ve çabaları hakkında bir soru formu uygulandı.

Bulgular: Katılan öğrencilerin çoğu (%93.4) devlet lisesi mezunu idi, yarıdan fazlası tıp fakültesinde en az bir sınıfı tekrar etmişti. Buldukları fakülte, öğrencilerin üniversite giriş sınavı tercihlerinde 7.7 ± 4.4 . sırada idi. Uygulanan temel ve klinik bilim dersleri yeterli bulundu. Bazı dersler gereksiz (%37.5) bazıları ise tekrar (%43.9) olarak değerlendirildi. Öğrencileri derse çekebilmek için, sunum tarzının geliştirilmesi (%22.7) ve eğitimcilerin tutumlarını değiştirmesi (%19.9) önerildi.

Sonuç: Öğrenciler bazı derslerde daha az tekrar olması gerektiğini ve öğretim üyelerinin eğitim tarzının geliştirilmesi gerektiğini belirttiler.

Anahtar sözcükler Tıp eğitimi, entegre eğitim, tıp öğrencileri

Summary

Objective: To determine the opinions of the interns on the system-based, integrated medical education programme which has been used for the past twenty years in Erciyes University Medical Faculty.

Method: 181 of the last year students were asked to fill a questionnaire about the education system, the competence of educators, students' efforts and interests related to medicine.

Results: Most of the attending students had graduated from public high schools (93.4%) and more than half of them had repeated at least one year in medical school. The average order of the students who had selected Erciyes University Medical Faculty was 7.7 ± 4.4 . Current lectures on preclinic and clinical sciences were evaluated as sufficient. Some lectures were evaluated as unnecessary (37.5%) and some as duplicated (43.9%). It was suggested that presentation styles of lectures could be improved (22.7%) and that lecturers should improve their teaching techniques (19.9%).

Conclusion: Students considered that there should not be duplications in lectures and that the teaching skills of the lecturers should be improved.

Key words: Medical education, integrated education, medical students

Hastanelerde tıp eğitimi 19. yüzyıldan önce başlamıştı. Ancak tıpta eğitim, araştırma ve hizmetin birlikteliği 20. yüzyıl başında gerçekleşti.¹ Flexner raporu sonrasında oluşturulan modern tıp eğitimi disiplinler temeline dayanmaktaydı. Ülkemizde entegre tıp eğitimi sis-

temi ilk kez 1960'da kurulan Hacettepe Üniversitesi'nde uygulandı. Son on yılda yaşanan hızlı değişim sonrasında, ülkemiz tıp fakültelerinin %12.52'sinde disiplin temelli, %45'inde entegre, %5'inde aktif, %37.5'inde karma eğitim sistemi uygulanmaktadır.²

¹ Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Aile Hekimliği Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

² Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, Yard. Doç. Dr.

³ Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyokimya Anabilim Dalı, Biyokimya Uzmanı, Yard. Doç. Dr.

⁴ Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Halk Sağlığı Uzmanı, Prof. Dr.

2002'de, Yüksek Öğrenim Kurumu'nun, önde gelen tıp fakültelerinin katılımıyla oluşturduğu çekirdek eğitim komisyonu Çekirdek Eğitim Müfredatı'nı belirledi: Komisyon, her tıp fakültesi müfredatının en az %60'ının çekirdek müfredata uymasını öngördü.² Tüm tıp fakülteleri müfredat uyum çalışmaları yaptı. Karma eğitimi benimseyen fakülteler artmakla birlikte, yalnızca probleme dayalı eğitime geçenlerin sayısı henüz çok azdır.³ İkinci Tıp Eğitimi Kongresi'nde (İzmir, 2001) çoğu tıp fakültesi topluma dayalı, dikey ve yatay entegre müfredatın gereğinde anlaştılar.³ Topluma dayalı tıbbi uygulama ve eğitim Türk sağlık sisteminin gündemine 1960'larda Prof. Dr. Nusret Fişek'le girmişti.⁴

Eğitimin uygulama tarzı, kullanılan sistemden bağımsız olarak elde edilecek başarıyı etkiler. Eğitimde kaliteyi değerlendirmek zordur ve zaman gerektirir.⁵ 1984'den beri Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde, organ ve sistem temelli entegre ders kurulları oluşturulmuştur. Yoğunlaştırılmış blok programlarla uygulanan bir kurul bittiğinde bir diğeri başlar. Entegre sistemde, konunun, örneğin solunum sisteminin temel ve klinik dersleri belirlenen düzen içinde anlatılır. Uygulamada, yatay ve dikey entegrasyon tam sağlanamamıştır: Yatay entegrasyon; yıl içindeki, dikey entegrasyon ise izleyen yıllardaki konuların birbirini tamamlamasıdır. Şimdiye kadar akademik karar vericiler sistemi geliştirmek için öğrenci görüşlerine çeşitli defalar başvurmuştur.^{6,7}

Bu çalışmada, tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin, aldıkları eğitimle ilgili görüşleri alınarak diğer eğitim sistemleri ile kendi fakültelerinin sistemini karşılaştırmaları amaçlandı.

Yöntem

Araştırma evreni Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, 2003-2004 eğitim-öğretim yılı son sınıf öğrencileri idi. 205 son sınıf öğrencisinden, katılmayı kabul eden 181'ine soru formu uygulandı (%88.3). Formu doldurmayanlardan 14'ü (%6.8) katılmayı reddetmişti, diğer 10 kişiye (%4.9) ulaşamadı. Sorular eğitim sistemi, eğiticilerin becerisi ve öğrencilerin tıbbi ilgilerini kapsıyordu. Görüşlerin daha iyi anlaşılabilmesi için açık ve kapalı uçlu sorular yöneltildi, eğitimin değerlendirilmesinde görsel analog ölçek kullanıldı. Formlar, çalışmanın amacı ve formun nasıl doldurulacağı konusunda bilgilendirilen öğrenciler tarafından doldurdu.

Bulgular

Öğrencilerin 12'si özel okul (%6.6), 169'u (%93.4) devlet okulu mezunuydu. 65'i (%35.9), tıp eğitiminde en az bir yıl sınıf tekrarı yapmıştı. Şu an okudukları Tıp Fakültesi

yüksek öğrenim tercihlerinde 7.7 ± 4.4 'üncü sıradaydı. Öğrencilerin %67.4'ünün tıp fakültesi tercihinde tıbbi ilgisi, %51.4'ünde ise aile teşviği etkili olmuştu. Öğrencilerden 25'i (%13.8) tıbbi, yüksek gelir kazandıracak bir meslek sahibi olmak için tercih etmişti.

Öğrencilerin %58.6'sı Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesindeki eğitimin iyi pratisyen hekim yetiştirmeyi, sadece altısı (%3.3) ise, uzmanlık sınavındaki başarıyı hedeflediğini düşünüyordu.

Eğitimde en sık kullanılan kaynaklar: Ders notları (%98.9) ve önceki sınavların soruları (%63.0) idi. Sınavlara kaynak kitaplar kullanarak hazırlanan öğrencilerin oranı sadece %1.1 idi.

Öğrencilerin %91.7'si pratiklere, %59.1'i de teorik derslere katılımın önemli olduğunu düşünüyordu. %84.0'üne göre, tıp eğitiminin teorik sınavlarla değerlendirilmesi yetersizdi. Öğrencilerin şu anki tıp eğitimi sistemi, tercih ettikleri tıp eğitimi sistemi ile temel ve klinik bilimler eğitiminin yeterliliği konusundaki değerlendirmeleri Tablo 1, 2 ve 3'de gösterilmiştir.

Araştırma grubundaki öğrencilerin sadece %10.5'i eğitim kalitesi açısından kendi tıp fakültelerinin, diğer tıp fakülteleri ile karşılaştırıldığında ilk on sırada olduğunu, %34.8'i 11-20. sırada olduğunu, %27.1'i 21-30. sırada olduğunu düşünüyordu.

Tıp öğrencilerini derslere çekebilmek için derslerin sunuluş tarzının geliştirilmesinin (%22.7) ve eğiticilerin tutumlarının değiştirilmesinin (%19.9) etkili bir yöntem olduğunu düşünüyorlardı. Çalışmaya katılanların %33.1'i bu soruyu cevaplamadı.

Tartışma

Eğitimi, diğer disiplinlerden uzun süren tıp, teorik ve klinik eğitimi içerir. Giderek azalan hastane yatış süresi, hasta hakları konusundaki gelişmeler klinik eğitimin yürütülmesini zorlaştırmaktadır.⁸ Daha fazla kişiye ulaşmak ve toplumun ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmek, topluma dayalı bir eğitimi gerektirir.⁹ Bu değişim süreci tıp eğitiminde yeni bir yapılanmayı getirmektedir. Eğiticiler, verdikleri eğitimi değerlendirmede çok farklı yöntemler kullanırlar.¹⁰ Bu sürece öğrencilerin de katılması, etkin ve kalıcı bir eğitim için gereklidir. Son 20 yılda, tıpta uzmanlaşmanın zorlaşmasıyla, ülkemizde üniversite giriş sınavında, ilk tercih olan tıp eğitimi, dördüncülüğe düşmüştür.¹¹ Son sınıf öğrencileri sistemi ve eğiticileri değerlendirebilecek en deneyimli öğrencilerdir. Bu grubun klinik öncesi eğitimi uzun süre önce almış olması, sistem ya da eğiticilere olum-

Tablo 1
Öğrencilerin eğitim sistemlerini değerlendirmesi

Değerlendirme kriterleri (n=181)	Değerlendirme*	
	Min-Max	X ± SD
Birinci basamak tıbbi bakım ihtiyaçlarını karşılama	(0-100)	67.0 ± 19.5
Öğrencilerin kendi çabaları	(0-100)	65.3 ± 16.9
Gelecekte temel tıp bilimleri derslerine ihtiyaç duyma	(0-100)	38.5 ± 22.3
Gelecekte klinik tıp bilimleri derslerine ihtiyaç duyma	(0-100)	73.5 ± 19.7
Gereksiz görülen derslerin oranı	(10-90)	37.5 ± 14.3
Tekrar anlatılan konuların oranı	(10-80)	43.9 ± 16.0
Öğrencilerin derslere devam oranı	(10-100)	78.5 ± 23.8
Eğitimden genel olarak memnuniyet durumu	(0-90)	52.3±18.3

*Öğrenciler değerlendirmeyi visüel analog skala ile yapmıştır (0-100 arasında puan verilmiştir)

Tablo 2
Öğrencilerin tercih ettikleri eğitim sistemleri

Eğitim sistemleri	Sayı	%
Klasik eğitim	9	5.0
Entegre eğitim	81	44.8
Probleme dayalı eğitim	31	17.1
Karma eğitim	39	21.5
Fikri yok	21	11.6
Toplam	181	100.0

Tablo 3
Öğrencilerin yetersiz olduğunu düşündükleri alanlar

Yetersiz eğitim alındığı düşünülen alanlar	Sayı	%
Temel bilimler	142	78.5
Klinik bilimler	16	8.8
Hem temel hem klinik bilimler	19	10.5
Cevapsız	4	2.2
Toplam	181	100.0

lu ya da olumsuz yaklaşımlarını etkilemiş olabilir. Öğrencilerin çoğunun devlet liselerinden gelmesi, tıp eğitimi sırasında sınıf kayıplarının olması ve bizim fakültemizi tercih sıralarının daha geride olması iyi eğitim almış, başarılı öğrencilerin fakültemize öncelik tanımadığını düşündürmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu tıp eğitimini, ilgisi ve mesleğin saygınlığı dolayısıyla seçmiştir. Tıp eğitiminin uzunluğu ve yoğunluğu ile sağlık sisteminin ciddi sorunları öğrencilerin memnuniyetsizliğinin nedenlerinden biri olabilir.

Sınavlara çalışırken kullanılan en önemli kaynakların ders notları ve eski sınav soruları olması araştırıcı ve sorgulayıcı öğrenci yetiştirilememesine bağlı olabilir. Teorik derslere ilginin azlığı pratik derslerin daha kolay ve eğlendirici olması ve küçük gruplarda yapılması nedeniyle ola-

bilir. Teorik derslerin sunumunun yeterince etkin olmaması da öğrencilerin pratikleri daha cazip bulmasının nedeni olabilir. Öğrencilerin %67.0'ı şu andaki müfredatın birinci basamak sağlık hizmetinin ihtiyaçlarını, %65.3'ü kendi beklentilerini karşıladığını söylemişlerdir. Bu durum, öğrencilerin eğitim müfredatında yer alan bazı bilgi ve becerileri ileride kullanmayacaklarını düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Öğrenciler klinik becerilerini gelecekte daha fazla kullanacaklarını düşünmekte ve 2/3'ten fazlası kendini temel bilimler konusunda yetersiz bulmaktadır. Öğrenci memnuniyetsizliğinin nedeni ders sunumundaki yetersizlikler sonucu derse ilginin azalması ile eğitim sistemindeki boşluk ve yetersizlikler olabilir.

Çalışmamıza göre, entegre sistem öğrenciler tarafından en fazla tercih edilen eğitim sistemidir. Entegre eğitim sisteminin kendi fakülteleri ile önde gelen tıp fakülteleri tarafından uygulanması, bu tercihi etkileyebilir. Tıp eğitiminin niteliğinin, öğrenciler ve eğiticiler tarafından değerlendirilmeli ve gerekli iyileştirmeler yapılmalıdır. Müfredatın, toplamumuzun sağlık ihtiyaçlarına yönelik düzenlenmesi de öğrencilerin motivasyonunu arttıracak ve ihtiyaçlara daha iyi cevap verecektir.

Kaynaklar

1. İtani K. A positive approach to core competencies and benchmarks for graduate medical education. *The American Journal of Surgery* 2002; 184: 196-203.
2. Medical and Health Sciences Educational Council Report 2002.
3. Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu 2002. Yorum Matbaacılık. 2002.
4. Örs Y. Tıp ve Eğitimi: Beş Öğretim üyesi ile. TTB yayın No: 013/01. 2001.
5. Fişek HN. Dünyada ve Türkiye'de Bilim Etik ve Üniversite. Türkiye Bilimler Akademisi yayınları. Tübitak Matbaası. Ankara 2000; 89-92.
6. Sarıkaya O, Gülpınar MA, Keklik D, Kalaca S. Öğrencilerin sesini dinlemek: Eğitimin öğrenciler tarafından değerlendirilmesi. *Tıp Eğitimi Dönüşümü* 2002; 9: 6-12.
7. Tarım Ö. Uludağ Üniversitesi tıp eğitimi birimi çalışmaları. *Tıp Eğitimi Dönüşümü* 2001; 5: 11-5.

8. **Terzi C.** Toplum Sağlığına Bir Kopru Tıp eğitimi. İletişim Yayınları. 2001; 13-25.
9. **Bellas PA, Asch SM; Wilkes M.** What students bring to medical school: Attitudes health promotion and prevention. *American Journal of Preventive Medicine* 2000; 18(3); 242-8.
10. **Minion DJ, Donnelly MB, Qyick RC, ve ark.** Are multiple measures of students performance necessary? *The American Journal of Surgery* 2002; 183: 663-5.
11. **Köksal S, Vehid S, Tunçkale A ve ark.** Cerrahpaşa Tıp Fakültesi ren-cilerinin tıp eğitimi ve mezuniyet sonrası ile ilgili tutumları. *Cerrahpaşa Tıp Dergisi* 1999; 30(4): 251-8.

Geliş tarihi: 03.01.2005

Kabul tarihi: 08.06.2005

İletişim adresi:

Dr. M. Mümtaz Mazıcıoğlu

Sivas Cad. 111/4 Kocasinan-KAYSERİ

Tel: (0352) 235 78 83

Faks: (0352) 235 94 52

e-posta: mazici@erciyes.edu.tr